

49109901 : สาขาวิชาภาษาเขมร

คำสำคัญ : ชื่อสถานที่/ อาณาจักรเขมร

ทรงธรรม ปานสุกณ : การศึกษาชื่อสถานที่ในอาณาจักรเขมร. อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ : ผศ.ดร.กัณฑ์ คัชชิตมา และ ผศ.ดร.จิรพัฒน์ ประพันธ์วิทยา. 307 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์และจัดหมวดหมู่ชื่อเฉพาะของสถานที่
ภาษาสันสกฤต และภาษาเขมรในศิลาจารึกอาณาจักรเขมรโบราณ และชื่อเฉพาะของสถานที่ปัจจุบันใน
จังหวัดเสียมเรียบโดยอิงตามกลุ่มความหมาย รวมทั้งดูแนวคิดและความนิยมการตั้งชื่อเฉพาะของสถานที่
ในสังคมเขมรในยุคสมัยที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า

1. ชื่อเฉพาะของสถานที่ภาษาสันสกฤตในสมัยก่อนพระนคร มีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับสิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์หรือเทพเจ้า มากที่สุด รองลงมาคือ ความเป็นมงคล บุคคล ทิศทาง ตามลำดับ ส่วนในสมัยพระ
นคร พบว่ามีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือเทพเจ้า มากที่สุด รองลงมาคือ ความเป็นมงคล บุคคล
พืชพรรณ สัตว์ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ สิ่งของเครื่องใช้ สิ่งที่น่ากลัว ทิศทาง น้ำหรือแหล่งน้ำ ตัวเลข
สิ่งก่อสร้างหรือที่อยู่อาศัย ตามลำดับ

2. ชื่อเฉพาะของสถานที่ภาษาเขมรโบราณ ในสมัยก่อนพระนคร มีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพืช
พรรณ มากที่สุด รองลงมาคือ แหล่งน้ำ บุคคล ลักษณะทางภูมิศาสตร์ สิ่งของเครื่องใช้ สิ่งก่อสร้าง ทิศทาง
สัตว์ วัชระ ตามลำดับ ในสมัยพระนคร พบว่ามีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับ พืชพรรณ มากที่สุดด้วยเช่นกัน
รองลงมาคือ แหล่งน้ำ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ สัตว์ สิ่งของเครื่องใช้ สิ่งก่อสร้างหรือที่อยู่
อาศัย คำคุณศัพท์ ทิศทาง บุคคล ธรรมชาติหรือชาติพันธุ์ ตามลำดับ

3. ชื่อเฉพาะของสถานที่ในสมัยปัจจุบัน มีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับ พืชพรรณ มากที่สุด รองลงมา
คือ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ แหล่งน้ำ บุคคล สิ่งก่อสร้าง สัตว์ สิ่งของ คำคุณศัพท์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความมีมงคล
และ พิธีกรรม

4. จากการศึกษาข้างสะท้อนให้เห็นว่า ชื่อสถานที่ที่เป็นภาษาสันสกฤตในอาณาจักรเขมรโบราณ
ทั้งสมัยก่อนพระนครและสมัยพระนคร ส่วนมากมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อและศาสนา ในขณะที่ชื่อ
สถานที่ภาษาเขมรทั้งในสมัยโบราณและสมัยปัจจุบันมีแนวคิดและความนิยมการตั้งชื่อสถานที่ตาม
ลักษณะแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่เป็นสำคัญเหมือนกัน

นอกจากนี้ในส่วนของคุณลักษณะโครงสร้างชื่อสถานที่ พบว่า ชื่อสถานที่ในภาษาสันสกฤตจะมี
โครงสร้างเป็นแบบชื่อเฉพาะและตามด้วยชื่อทั่วไป แต่ชื่อสถานที่ภาษาเขมรโบราณและภาษาเขมร
ปัจจุบันจะมีลักษณะโครงสร้างเป็นแบบชื่อทั่วไปตามด้วยชื่อเฉพาะ

ภาควิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2554

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1. 2.

49109901 : MAJOR : KHMER LANGUAGE

KEY WORD : PLACE NAMES/ KHMER KINGDOM

SONGTHAM PANSAKUN : A STUDY OF PLACE NAMES IN KHMER KINGDOM.

THESIS ADVISORS : ASST.PROF.KANGVOL KHATSHIMA, Ph.D., ASST.PROF.CHIRAPAT PRAPANVIDYA, Ph.D. 307 pp.

The purpose of this research is to analytically study proper place names which are in Sanskrit and old Khmer languages in inscriptions and modern Khmer languages used in Siemreap province. The results of this research are as follows :

1. Sanskrit place names in Pre-Angkorian period have their meanings denoting gods, auspiciousness, persons, directions and so on, whereas in the Angkorian period these place names regularly deal with gods, auspiciousness, persons, plants, animals, geography, materials or tools, horrors, directions, water resources, numeric system, constructions and so forth.

2. The place names in old Khmer language in Pre-Angkorian period mostly point out plants, water resources, persons, geography, materials or tools, constructions, directions, animals, organs of human etc. whereas in Angkorian period the old Khmer proper names always denote plants, water resources, geography, sacred local gods, animals, materials or tools, constructions, adjectives, directions, persons, ethnic groups and so on.

3. The place names in modern Khmer language in Siemreap province, relate to plants, geography, water resources, persons, constructions, animals, materials or tools, adjectives, sacred local gods, auspicious things, rituals and so forth.

4. Among the various Sanskrit proper place names, the names denoting gods and auspicious things are mostly found in inscriptions of both Pre-Angkorian and Angkorian period. It is evident that faith and religions are the most important factors for utilizing the Sanskrit proper names. On the contrary among the various old and modern Khmer proper place names the names denoting plants, water resources and geography are mostly found. Thus, it is noteworthy that physical environment features are the most important factors in using proper place names of both old and modern Khmer.

Besides, the structure of Sanskrit place names consists of proper names followed by common name, on the contrast Khmer place names, both in old and modern language, regularly appear in common name followed by proper name.

Department of Oriental Languages Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2011

Student's signature

Thesis Advisors' signature 1. 2.

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กั้วล คัชชิตมา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรพัฒน์ ประพันธ์วิทยา อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้คอยให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยมาโดยตลอด รวมทั้งคอยให้คำแนะนำไม่อาจหาได้จากบทเรียน นอกจากนี้ยังกรุณาช่วยตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุวรรณ บุญยฤทธิ์ ที่คอยให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์อย่างมากมาตั้งแต่เริ่มต้นทำวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ มยุรี วีระประเสริฐ ผู้คอยให้ทั้งกำลังและพลังใจ ทั้งยังเป็นครูผู้เมตตาต่อศิษย์คนนี้เสมอ

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ มั่งมีสุขศิริ ประธานกรรมการสอบ ผู้ซึ่งคอยให้คำแนะนำดีๆ ทั้งด้านวิชาการและการใช้ชีวิต ตลอดจนกรุณาช่วยตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตตภา สารพัฒน์ก ไชยปัญญา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งคอยให้คำแนะนำดีๆ และทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ Mr.Bruno Bruguier สำหรับข้อมูลและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยอย่างมาก

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาภาษาตะวันออกที่คอยให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งแบ่งเบาระภาระงานจนผู้วิจัยสามารถทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จ

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตต์โสภิณ มีระเกตุ พี่สาวที่คอยให้และเป็นกำลังใจอยู่ตลอดเวลา

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ได้มอบทุนอุดหนุนในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ด้วย

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ คุณน้า ญาติๆ ภายในครอบครัวรวมทั้งขอขอบคุณเพื่อนๆ ของผู้ทำวิจัยที่มีส่วนสนับสนุนและเป็นกำลังใจอย่างมากในเรื่องของการเรียนและการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ให้เสร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี